

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Observationes circa hunc Articulum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

facta sunt intellectu a consensu, sed iste modus quod aliquis elevetur ad divina cum abstractione a sensibus, non est homini naturalis.

AD SECUNDUM dicendum, quod ad modum & dignitatem hominis pertinet, quod ad divina elevetur, ex hoc ipso quod homo factus est ad imaginem Dei. Et quia bonum divinum in infinitum excedit humanam facultatem, indiget homo, ut supernaturaliter ad illud bonum capescendum adjuvetur, quod fit per quodcumque beneficium gratia. Unde quod sic elevetur mens a DEO per raptum non est contra naturam, sed supra facultatem naturam.

AD TERTIUM dicendum, quod verbum Damasceni est intelligendum, quantum ad ea quae sunt per hominem facienda. Quantum vero ad ea, quae excedunt liberi arbitrii facultatem, necesse est quod homo quadam fortiori operatione elevetur: quae quidem quantum ad aliquid potest dici coactio, si scilicet attendatur modus operationis; non autem si attendatur terminus operationis; in quem natura hominis, & eius intentio ordinatur.

EXPOSITIO litterae Articuli.

Prima Conclusio. Raptus, est quaedam elevatio ab eo quod est secundum naturam, in id quod est supra naturam, vi superioris naturae contingens. Unde raptus violentiam importat, & ideo oportet quod ille, qui rapitur, ab aliquo exteriori rapiatur, in aliquid quod est diversum ab eo secundum suam propriam inclinationem, vel voluntariam, vel naturalem.

Secunda Conclusio. Dupliciter potest aliquid tendere in id quod est diversum a sua inclinatione; uno modo quantum ad finem, si ve terminum inclinationis, ut si lapis projiciatur sursum, cum naturaliter inclinetur ut feratur deorsum; alio modo quantum ad modum tendendi, v. g. si lapis velocius projiciatur deorsum, quam sit ejus motus naturalis.

Tertia Conclusio. Juxta hunc duplicem modum potest hominis anima dici rapi in id quod est praeter naturam. Uno modo quantum ad terminum raptus, v. g. si rapiatur ad poenas, secundum illud Psalmi 49. Ne quando rapiat, & non sit qui eripiat; alio modo quantum ad modum homini connaturalem, qui est, ut per sensibilia intelligat veritatem, & ideo quando abstrahitur a sensibilibus apprehensione dicitur rapi, etiam si elevetur ad ea, ad quae naturaliter ordinatur.

Quarta Conclusio. Hujusmodi abtractio a sensibus potest ex triplici principio, sive causa contingere. 1. Ex causa corporali, sicut accidit in his, qui propter aliquam infirmitatem in alienationem patiuntur. 2. Ex virtute demonum, sicut patet in areptitiis. 3. Ex virtute divina, & sic loquimur in praesenti de raptu, cum scilicet aliquis Spiritu divino elevetur ad aliqua supernaturalia cum abstractione a sensibus.

Quinta Conclusio. In solutione ad 2. Ad hominis dignitatem pertinet ex hoc ipso quod factus est ad imaginem DEI, quod ad divina elevetur, & quia bonum divinum in infinitum excedit humanam facultatem, indiget homo, ut supernaturaliter ad illud bonum capescendum adjuvetur, quod fit per beneficium cujuscumque gratiae divinae, unde fit, quod elevatio mentis nostrae a DEO facta per raptum, non est contra naturam, sed supra facultatem naturae.

OBSERVATIONES circa hunc Articulum.

Primum colligitur ex hoc articulo, quod hominis operatio proprie in hac vita, est intelligere mediante imaginatione, & sensu, unde operatio ejus, quae solis intellectualibus inhæret, omnibus inferioribus praetermissis non est ejus in quantum est homo, sed in quantum aliquod in eo divinum existit: ut dicitur 1o. Ethic. operatio vero, quae solis sensibus inhæret, praeter intellectum, & rationem, non est ejus in quantum est homo, sed secundum naturam quam communicat cum brutis, tunc igitur homo a naturali modo suae cognitionis transmutatur, quando a sensibus omnino abstrahitur, ad aliquam praeter sensum inspicendam, virtute divina elevatur, in quo teste D. Thoma de veritate q. 13. art. 1. in corpore. Veritas ratio divini raptus consistit.

Operatio
nisi in
hominine.
quomodo
sunt di-
stinguen-
da.

Secundo colligitur ex mente ejusdem D. Thoma de veritate, ubi supra ad 1. quod cognoscere DEUM contingit multipliciter, scilicet per essentiam, & per res sensibiles, aut etiam per effectus intelligibiles; similiter etiam distinguendum est de eo, quod est homini naturale, id est, conforme ejus naturae: Unum enim, & eidem rei est aliquid contra, & secundum naturam, secundum ejus status diversos, eo quod non est eadem natura rei, dum est in fieri, & dum est in perfecto esse, ut dicit Raby Moyses. Sicut quantitas completa est naturalis homini, cum ad perfectam pervenerit aetatem; esset autem contra naturam pueri, si in perfecta aetate nasceretur. Sic igitur dicendum est, quod intelligentiae humanae secundum quemlibet statum est naturale aliquo modo cognoscere DEUM, sed in sui principio, scilicet in statu viae est ei naturale, quod cognoscit DEUM per creaturas sensibiles. Est etiam ei naturale, quod perveniat ad cognoscendum DEUM per seipsum in sui consummatione, scilicet in patria. Et si in statu viae elevetur ad hoc quod cognoscat DEUM, secundum statum patriae, hoc erit contra naturam, sicut esset contra naturam quod puer mox natus haberet barbam.

Variis
Dicitur ab
hominine
cognosci
potest ma-
dis, &
quomodo
id est in
naturalis.

Obiectio. Prius est anima in se considerata secundum quod spiritus dicitur, quam prout est conjuncta corpori, secundum quod dicitur anima, sed anima in quantum est spiritus proprius ejus actus est cognoscere DEUM, & alias substantias separatas; in quantum vero est corpori conjuncta ejus actus est cognoscere res sensibiles; ergo prius est animae cognoscere intelligibilia, quam sensibilia, si igitur utraque cognitio est animae naturalis, non erit praeter naturam, quod a sensibilibus abstrahatur.

Obiectio.

Huius objectioni respondetur, quod illud quod est prius in intentione naturae, est posterius tempore, sicut se habet actus ad potentiam in eodem susceptibili, quia esse in actu, est prius a natura, quam vis viva, & eadem res prius tempore sit in potentia quam in actu. Et similiter operatio animae in quantum est

Responsio.

spi-

spiritus, est prior quantum ad intentionem nature, sed posterior tempore. Unde si una operatio fiat in tempore alterius, hoc erit contra naturam.

Definitio violenti a S. Thom. & Aristot. tradita. Communis Philosopharū. Circa primam conclusionem articuli adverte. 1. Quid sit violentum, quod à Divo Thoma in hac forma definitur: *Violentum dicitur cuius principium est extra, nil conferente eo quod vim patitur*, quæ quidem descriptio conformis est doctrinæ Aristotelis 3. *Ethic. cap. 1.* his verbis, *id violentum esse videtur, cuius principium est foris nihil prorsus eo conferente, cui vis est illata.* Ex quo communis definitio apud Philosophos orta est, *Violentum est, quod est à principio extrinseco passo non conferente vim*, in eandem sententiam ita scribit Damascenus lib. 2. *de fide cap. 24.* *Inviè fieri dicitur, quod principium extrinsecum habet nihil suapte motu, atque conatu ad actionem conferente eo, cui vis affertur.* Præterea Aristoteles 2. lib. *Ethicor. cap. 3.* Violentum solum vocat & diffinit: *quod est præter naturam, aut præter internum impetum.*

Violentia igitur, ut docet hic D. Thomas potest esse duplex: alia ex parte termini, alia ex parte modi. Sicut lapidi dupliciter potest inferri vis: uno modo, si sursum projiciatur; alio; si velocius deorsum, quam natura sua postulat ab aliquo jactetur. Et hoc 2. modo docet: raptum inferre violentiam homini, quia homo ab extrinseco abstrahitur, sive levatur à modo connaturali intelligendi scilicet per sensibilia ad intelligibilia ascendendo.

Violentia duplex: alia ex parte termini alia ex parte modi.

DISPUTATIO PRIMA

DE NATVRA, CAVSIS, ET SVBIECTO RAPTUS, diversisque ejus speciebus.

CAPVT I.

Quid sit Raptus generatim sumptus.

CUM Raptus possit causari à DEO, à demone, & ab aliis principiis; ideo prius oportet examinare, an deus aliqua definitio, sive ratio communis, in qua conveniant omnes species raptus.

Raptus ex sua natura, ut auctor est D. Thomas in hoc articulo, violentiam quandam alicui rei ab aliquo exteriori agente illatam denotat, per quam res transmutatur à sua naturali sive voluntaria inclinatione; at cum inclinatio rei non solum includat finem, sive terminum ad quem res ipsa inclinatur, sed etiam modum tendendi in ipsum terminum, sicut lapis, non solum naturaliter inclinatur in centrum, sed etiam, naturali quodam pondere, & motu sibi proprio; & à natura infro tendit in illud. Violentia quoque potest dupliciter inferri alicui rei; aut enim res quantum ad finem, sive terminum violentatur, ut cum lapis sursum projicitur, aut quantum ad modum, ut cum velocius quam ejus motus naturalis exposcit, deorsum projicitur; oportet igitur investigare in quibus operationibus, & à quibus agentibus anima hanc vim, sive raptum patitur.

Potentia anima dupliciter potest violentia inferri, directe & indirecte, uterque modus exponitur. Sciendum præterea est, quod potentia animæ dupliciter possunt violentiam pati: Primò directè, si omnino à propriis operationibus abstrahantur, quæ ratione omnes potentia animæ quantum ad suos actus similem possunt violentiam perpeti, ut patet discutendo per singulas; nam in primis externi sensus in raptu non solum debilitantur, sed & omnino alienantur à suis operationibus. Idem quoque contingit in potentia animæ interioribus. Nam ex vehementi animæ intentione, sive applicatione ad unum actum, impediuntur, ac cessant operationes aliarum potentiarum; nam, ut optime D. Thomas prima secunda q. 77. art. 1. philosophatur, idemque docuit ex sententia D. Aug. *st. de veritate q. 13. art. 3. & alibi sepe*, cum omnino potentia, in una animæ essentia radicentur, necesse est, quod quando animæ intentio ve-

menter ad unius potentia operationem trahitur, retrahitur ab operatione aliarum, quia ad quemlibet actum propria intentio requiritur, atque unius animæ non possit esse nisi una intentio, si tota animæ intentio in unum actum feratur, necessariò ab aliis operationibus omnino debet abstrahi, & remitti. Quare ex vehementi imaginatione, ut patet in phreneticis, rationis usus impeditur propter nimiam imaginationis applicationem, & ut docet Divus Thomas *hic art. sequenti*, ex vehementi passione aliquando abstrahitur homo ab operatione voluntati propria, & ab usu rationis; & in corpore articuli apertè docuit, voluntatem quando ad aliquod vehementer afficitur, tunc ex hujus amoris violentia hominem ab omnibus aliis operationibus alienat, & tunc voluntas dicitur causa raptus, quia cæteris potentis inferri hanc vim, ut ab omnibus suis operationibus alienentur, & hæc violentia magis accedit ad rationem, generice loquendo, quia potentia majori coactionem patiuntur, dum omnino ab operatione sibi propria prohibentur, & quanto magis abstrahuntur, tanto major est in eis violentia raptus.

Quandò verò potentia sunt inter se propinquo: es, magis se invicem impediunt, ut docuit D. Thomas *de veritate, ubi supra*, imò non solum animæ intentio vehemens tollit aliarum potentiarum operationes, sive debilitat, sed & in eadem potentia intentio vehemens circa unum illius potentia actum, impedit operationem in eadem potentia circa alios actus; ut apertè patet in intellectiva potentia, quæ dum vehementer intendit rerum acceptioni omnino impeditur pro tunc in ferendo de rebus acceptis iudicio, ut latius agentem de prophetia ex mente D. Thomæ inferri ostendimus.

Secundò, animæ potentia in directè vim pati dicuntur, cum violentantur quantum ad modum intendendi sibi connaturali, & hæc ratione afficitur D. Thomas raptum in vi cognoscitiva repetiri, quia naturale est homini, ut per sensibilia veritatem cognoscat, unde cum à sensibilibus abstractus veritatem intelligit, tunc cogitur intellectus quantum ad modum cognoscendi per hoc quod modus naturalis homini à natura institutus est

Thom. I. 2. 2. 2.

Oper. Spirit. II. 2. 2.